

THƯ KIẾN NGHỊ

V/v: Chưa thông qua Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường (năm 2020) tại kỳ họp thứ 10, Quốc hội khóa XIV

Hà Nội ngày 15/11/2020

Kính gửi:

- Bà Nguyễn Thị Kim Ngân, Chủ tịch Quốc hội nước CHXHCNVN,
- Ông Chủ nhiệm Văn phòng Quốc hội và các Ông, Bà Bộ trưởng, Chủ nhiệm các Ủy ban chuyên trách của Quốc hội
- Toàn thể đại biểu Quốc hội dự kỳ họp thứ 10, Quốc hội khóa XIV.

Đồng kính gửi

- Ông Nguyễn Xuân Phúc, Thủ tướng Chính phủ nước CHXHCNVN, cùng Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ và các Bộ trưởng: Bộ Y tế, Bộ Tài Nguyên và Môi trường, Bộ Nông Nghiệp & Phát triển Nông Thôn, Bộ Công Thương, Bộ Tư Pháp, Bộ Xây dựng, Bộ Tài chính, Bộ Thông tin và Truyền Thông.
- Chủ tịch Ủy ban Mật Trận Tổ Quốc Việt Nam, cùng chủ tịch Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Việt Nam.

Kính thưa Bà Chủ tịch Quốc hội và toàn thể các đại biểu Quốc hội khóa XIV,

Kính thưa Ông Thủ tướng Chính phủ cùng các Ông, Bà Bộ trưởng các Bộ trực tiếp tham gia soạn thảo và góp ý cho dự Luật Bảo vệ môi trường (năm 2020) phiên bản tháng 11/2020:

Chúng tôi, gồm 6 liên minh và hội với 124 tổ chức thành viên có tên nêu ở phụ lục 5 cùng chia sẻ quan điểm về mục đích hướng đến một bộ Luật Bảo vệ môi trường:

- (1) để bảo vệ sức khỏe của thế hệ hiện tại;
- (2) để bảo vệ sức khỏe của các thế hệ tương lai;
- (3) cho an toàn môi sinh và kiểm soát khai thác nguồn lực bền vững;
- (4) cho sự tồn tại của môi trường sinh thái với đời sống con người;
- (5) cho việc sử dụng biện pháp tài chính để kiểm soát và ngăn ngừa hành vi gây tổn hại và tác động xấu tới môi trường sống;
- (6) cho việc thể hiện bằng chứng đảm bảo trách nhiệm của thế hệ hiện tại cho các thế hệ tương lai tiếp tục được sống trong môi trường như chúng ta đã có thông qua "bảo tồn".

Chúng tôi viết thư này, chấn thành cảm ơn bà Chủ tịch Quốc hội đã cho lùi phiên họp dự kiến thông qua Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường từ ngày 11/11 sang 17/11/2020 để nhóm soạn thảo thực hiện sửa đổi thêm sau khi nhận các thư kiến nghị của các liên minh NCDs-VN, VSEA, JEH, VRN, PanNature^{1,2} gửi ngày 4/11/2020 và thư của NCDs-VN gửi ngày 9/11/2020 kèm 3 phụ lục nêu chi tiết 3 tồn tại lớn với những dẫn chứng phân tích cụ thể.

Chúng tôi cảm ơn Quốc hội đã công bố trên trang điện tử <http://duthaoonline.quochoi.vn> dự thảo Luật phiên bản đề ngày 12/11/2020 để phục vụ cho phiên họp Quốc hội thông qua ngày 17/11/2020.

(<http://duthaoonline.quochoi.vn/Pages/dsduthao/chitietduthao.aspx?id=1792>). Sau đó chúng tôi cũng đã nhận được văn bản sửa đổi mới nhất ngày 14/11/2020 - “Dự thảo đã qua rà soát kỹ thuật” của Ủy ban Pháp luật của Quốc hội (sau đây gọi tắt là Dự thảo Luật mới nhất).

Kính thưa Bà Chủ tịch Quốc hội và toàn thể Đại biểu Quốc hội khóa XIV dự kỳ họp 10 phiên họp ngày 17/11/2020:

Sau khi nghiên cứu bản dự thảo luật mới nhất và rà soát sự thay đổi so với phiên bản dự thảo số 7 đăng trên trang điện tử <http://duthaoonline.quochoi.vn> ngày 12/11, chúng tôi viết thư này đi kèm 5 phụ lục thể hiện sự nhất trí đánh giá của chúng tôi về chất lượng Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 sẽ được Quốc hội thảo luận thông qua trong phiên 17/11/2020:

1. Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường phiên bản 7 ngày 12/11/2020 sau rà soát kỹ thuật phục vụ cho phiên họp thông qua ngày 17/11/2020 cơ bản vẫn còn nguyên ba tồn tại lớn nêu trong thư kiến nghị của liên minh NCDs-VN ngày 9/11/2020³.

¹ NCDs-VN: Liên minh Phòng chống bệnh không lây nhiễm Việt Nam; VSEA: Liên minh Năng lượng Bền vững Việt Nam; JEH: Nhóm hành động vì Công lý, Sức khỏe, Môi trường; VRN: Liên minh sông ngòi Việt Nam; PanNature: Mạng lưới Hành động giảm thiểu rác thải nhựa Việt Nam;

² Tính đến hết 11/11/2020 (tức không kể thư kiến nghị này), tổng cộng các liên minh đã gửi các thư kiến nghị sau:

- Thư lần 1 của 12 Liên minh và tổ chức, cá nhân ngày 7/2/2020: VSEA, NCDs-VN, JEH, VRN, VIWHA, Pan nature, Hội Kinh tế Môi trường Việt Nam, Mạng lưới Hành động giảm thiểu rác thải nhựa Việt Nam, Trung tâm Nghiên cứu Môi trường và Cộng đồng, Ông Nguyễn Khắc Kinh, Hội Bảo vệ Thiên nhiên và Môi trường Việt Nam (VACNE), Ông Nguyễn Việt Dũng, tư vấn Thủ chế và Quản trị.
- Thư lần 2 của JEH ngày 9/2/2020
- Thư lần 3 của JEH ngày 29/4/2020
- Thư lần 4 của JEH, VSEA, và NCDs-VN ngày 15/6/2020
- Thư lần 5 của JEH, VSEA và NCDs-VN ngày 4/9/2020
- Thư lần 6 của JEH, VSEA và NCDs-VN ngày 22/10/2020
- Thư lần 7 của JEH, VSEA, NCDs-VN, VRN và PanNature ngày 4/11/2020
- Thư lần 8 của NCDs-VN ngày 9/11/2020.

³ Xem chi tiết thư kiến nghị của liên minh NCDs-VN gửi ngày 9/11/2020 tại đây: https://riced.org.vn/wp-content/uploads/2020/11/Thu-kien-nghi-Luat-BVMT_NCDs_small.pdf

- Sửa đổi tính đến hết ngày 14/11/2020 là không đáng kể và không giải quyết vấn đề cốt lõi, hệ thống, đã được chúng tôi chỉ ra trong kiến nghị ngày 4/11/2020 và 9/11/2020.
- Cách thức chọn vấn đề sửa đổi thể hiện bộ phận soạn thảo chưa nhìn nhận đúng bản chất nghiêm trọng của các tồn tại chúng tôi nêu trong thư 9/11/2020, và chưa tiếp cận được các bài viết phân tích tình trạng Dự thảo Luật mất cơ bản nền tảng khoa học của Luật Bảo vệ môi trường mà chúng tôi đưa ra trong tuần vừa qua.

(Chi tiết đánh giá sự sửa đổi trong phiên bản mới nhất, xem Phụ lục 1).

Vì thế, chúng tôi kiến nghị:

- Quốc hội chưa thông qua Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường (năm 2020) trong kỳ họp này. Thay vào đó, thảo luận phương thức tổ chức lại tiến trình soạn thảo và thẩm định Dự thảo luật đảm bảo yêu cầu khoa học và thực tế của một Luật Bảo vệ môi trường, lên kế hoạch mới để thông qua trong kỳ họp lần thứ 11 (2021).
- Tạo điều kiện để các tổ chức khoa học vi dân - phi vụ lợi hoạt động trong lĩnh vực bảo vệ môi trường cho mục tiêu an toàn môi sinh, sức khỏe sinh thái, tham gia vào tiến trình phản biện độc lập Dự thảo Luật phục vụ kỳ họp lần thứ 11.

Thực hiện trách nhiệm khoa học vi dân, chúng tôi xin gửi tới lãnh đạo Quốc hội, cơ quan soạn thảo và cơ quan thẩm định Dự thảo luật cùng toàn thể các đại biểu Quốc hội thêm 3 bài viết tham khảo nêu ở các phụ lục 2, 3 và 4.

Trong đó, bài viết ở Phụ lục 2 giúp có thêm cơ sở khách quan đánh giá tại sao dự thảo luật hiện hành bị mất cơ bản nền tảng khoa học Luật Bảo vệ môi trường.

Phụ lục 3 chỉ ra các bước làm cụ thể để khắc phục vấn đề nêu ở Phụ lục 2.

Phụ lục 4 cung cấp thêm lập luận khẳng định, để có được Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường có chất lượng và đáp ứng thực tiễn đất nước, thi ngoài việc chưa thông qua ở kỳ họp này, cần thay đổi cách làm theo hướng đảm bảo nguyên tắc khoa học dẫn đường, cả trong tiến trình soạn thảo và trong bước thẩm định của Quốc hội thời gian tới.

Kính thưa bà Chủ tịch Quốc hội, Lãnh đạo các cơ quan liên quan của Quốc hội và Chính phủ, cùng toàn thể các đại biểu Quốc hội khóa XIV,

Chúng tôi thấu hiểu sâu sắc và tin tưởng rằng:

- Vì sự tồn tại của môi trường sinh thái cha ông để lại,
- Vì sự phát triển bền vững đất nước,
- Vì quyền bình đẳng cho thế hệ tương lai trước di sản cha ông để lại cho con cháu bao đời,

- Vì sự đồng hành cùng nhân loại cho một hành tinh xanh an toàn môi sinh cho con người cùng các sinh thể chung sống bền vững,

Mong Bà Chủ tịch Quốc hội, lãnh đạo các cơ quan liên quan, cùng toàn thể các Đại biểu Quốc hội khóa XIV dự kỳ họp lần thứ 10 quan tâm tới thư kiến nghị của các liên minh chúng tôi (đặc biệt các thư gửi ngày 4/11, 9/11 và thư này 15/11) để chưa thông qua Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường (năm 2020) tại kỳ họp này, và thực hiện tổ chức chỉnh sửa, thẩm định đi theo cách thức nêu trong phụ lục 3 của thư kiến nghị này.

Chúng tôi chờ tin vui từ kết quả bế mạc kỳ họp 10 Quốc hội khóa XIV trong đó có nêu ***"Chưa thông qua Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường (năm 2020), đưa sang nghị trình kỳ họp thứ 11, 2021"***.

Rất trân trọng cảm ơn!

Nơi nhận:

- Như trên;
- Các tổ chức Chính trị-Xã hội Nghề nghiệp quan tâm tới Sức khỏe Cộng đồng, Sức khỏe môi trường, Phát triển Môi trường Bền vững, Một Sức khỏe.
- Các tổ chức đang phối hợp với các Liên minh NCDs-VN, VSEA, JEH, VRN, EBHPD trong phản biện và vận động chính sách công.

TM. CÁC TỔ CHỨC NÊU TRONG PHỤ LỤC 5

BS.TS. Trần Tuấn

Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu và Đào tạo
Phát triển Cộng đồng (RTCCD)- Trường ban
Điều phối Liên minh NCDs-VN và EBHPD;
Chuyên gia phản biện chính sách công của các
Liên minh VSEA, VRN

Phụ lục 1-

ĐÁNH GIÁ NHANH DỰ THẢO LUẬT BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG PHIÊN BẢN 7 (12/11/2020) SAU RÀ SOÁT KỸ THUẬT CỦA ỦY BAN PHÁP LUẬT CỦA QUỐC HỘI 14/11/2020

1. Phương pháp:

Đội ngũ 10 chuyên gia phối hợp đa ngành của 6 liên minh và tổ chức:

- *Liên minh Phòng chống bệnh Không Lây nhiễm Việt Nam (NCDs-VN)*
- *Hội Y tế Công cộng Việt Nam (VPHA)*
- *Liên minh Năng lượng Bền vững Việt Nam (VSEA)*
- *Nhóm Văn động Chính sách Y tế Dựa vào bằng chứng Khoa học (EBHPD)*
- *Mạng lưới sống ngoài Việt Nam (VRN)*
- *Trung tâm Hỗ trợ Nguồn lực Phát triển (CENFORD)*

Đã đọc và phân công nhau rà soát cụ thể theo từng chương giữa hai phiên bản dự thảo nêu trên tiêu đề của đánh giá này.

Khung đánh giá để đi đến tạo phụ lục 1 cho thư kiến nghị này như sau:

- Bản dự thảo luật sau rà soát kỹ thuật của Ủy ban Pháp luật của Quốc hội ngày 14/11/2020 có khác gì so với bản dự thảo luật phiên bản 7 đăng ngày 12/11/2020 trên trang web quốc hội: <http://duthaoonline.quochoi.vn>?
- Đánh giá thay đổi trên xét với nội dung đánh giá nêu trong 8 thư kiến nghị của các liên minh⁴ (đặc biệt lưu ý các thư ngày 3/11 và 9/11/2020 và các bài viết phản biện của các chuyên gia đưa ra trong thời gian từ 24/10 - Thời điểm Dự thảo Luật Bảo vệ môi trường được Quốc hội thảo luận toàn thể trong kỳ họp 10- tới nay).
- Dưa ra kết luận, gửi thảo luận rộng rãi trong các liên minh. Phân công chuyên gia từ ba tổ chức (Hội Y tế Công cộng-VPHA, Trung tâm Nghiên cứu và Đào tạo Phát triển Cộng đồng-RTCCD, Trung tâm Sáng tạo Xanh-GreenID) thực hiện tổng hợp, viết bản đánh giá nhanh và thống nhất ý kiến phản biện tạo phụ lục 1 cho thư kiến nghị.

2. Kết quả đánh giá nhanh:

2.1. *Tổng quan:* Đã có chỉnh sửa theo hướng để đạt được sự thông qua của Quốc hội tại phiên họp bế mạc ngày 17/11. Tuy nhiên, những chỉnh sửa đó

⁴ Tám thư kiến nghị của các liên minh là:

- Thư lần 1 của 12 Liên minh và tổ chức, cá nhân ngày 7/2/2020; VSEA, NCDs-VN, JEH, VRN, VIWHA, Pan nature, Hội Kinh tế Môi trường Việt Nam, Mạng lưới Hành động giảm thiểu rác thải nhựa Việt Nam, Trung tâm Nghiên cứu Môi trường và Cộng đồng, Ông Nguyễn Khắc Kinh, Hội Bảo vệ Thiên nhiên và Môi trường Việt Nam (VACNE), Ông Nguyễn Việt Dũng, tư vấn Thủ chế và Quản trị.
- Thư lần 2 của JEH ngày 9/2/2020
- Thư lần 3 của JEH ngày 29/4/2020
- Thư lần 4 của JEH, VSEA, và NCDs-VN ngày 15/6/2020
- Thư lần 5 của JEH, VSEA và NCDs-VN ngày 4/9/2020
- Thư lần 6 của JEH, VSEA và NCDs-VN ngày 22/10/2020
- Thư lần 7 của JEH, VSEA, NCDs-VN, VRN và PanNature ngày 4/11/2020
- Thư lần 8 của NCDs-VN ngày 9/11/2020.

chú yếu là sửa câu chữ, thay đổi trình tự Điều luật, cắt bỏ trùng lặp, tối nghĩa, bỏ tình trạng đề 2 phương án cho Quốc hội lựa chọn... còn lại về cơ bản giữ nguyên nội dung (mục tiêu, cơ sở khoa học xây dựng điều luật, cấu trúc và sự cân đối giữa các chương và cụ thể ở từng chương luật...) nên không giải quyết được tình trạng “mất cơ bản nền tảng khoa học luật bảo vệ môi trường”, không thể giải quyết được dứt điểm các tồn tại nêu trong thư kiến nghị của các liên minh ngày 4/11/2020, đặc biệt “ba tồn tại lớn” chỉ ra từ thư của NCDs-VN ngày 9/11/2020.

2.2. *Những chỉnh sửa chính:*

- *Bỏ phương án 2* (của Chương IV, có trong phiên bản 12/11/2020). Đây là lý do khiến tổng số trang nội dung của Dự thảo Luật giảm xuống còn 134 trang (nếu tính cả phụ lục, số trang là 144 trang, so với 214 trang của bản 12/11).
- *Chương I (những quy định chung):*
 - o Điều 3 (giải thích từ ngữ): Thay đổi nhiều ở điều này. Trong đó, giảm số thuật ngữ từ 52 xuống 38. Nhưng không đưa vào những thuật ngữ rất cơ bản của một bộ luật bảo vệ môi trường ở đầu thập kỷ 3 thế kỷ 21 như từng phô biến trên các công ước quốc tế về môi trường. Chẳng hạn, vẫn không đưa vào các thuật ngữ: Môi trường sinh thái, đa dạng sinh học, bảo tồn, phát triển môi trường bền vững... đã được các thư kiến nghị lưu ý. Còn thiếu nhiều thuật ngữ cơ bản của khoa học quản lý môi trường như giám sát môi trường, theo dõi môi trường... hoặc đưa vào nhưng bị cắt xén làm biến đổi. Ví dụ: Thuật ngữ “đánh giá tác động môi trường” đi theo thuật ngữ quốc tế nhưng bị cắt bỏ phần cơ bản định hướng hành động, làm mất phương hướng cơ bản trong vận dụng thực tế “đánh giá tác động môi trường” trước yêu cầu bảo vệ môi trường của đất nước⁵. Còn để tồn tại nhiều thuật ngữ cảm tính, chung chung, không được định nghĩa rõ, diễn giải có thể rất khác nhau trước thực tế (ví dụ: “Nhạy cảm môi trường”, “dự án đầu tư”, “khuyến khích tham vấn”...).
 - o Việc chỉnh sửa như thế, thể hiện thiếu nguyên tắc, cơ sở khoa học được sử dụng để quyết định “đưa vào” hay “cho ra khỏi” danh sách “các thuật ngữ cần được giải thích tạo sự đồng thuận chung của mọi chủ thể” khi đọc hiểu và giải thích nội dung các điều luật liên quan tới trong dự thảo luật.
 - o Điều 4 “nguyên tắc bảo vệ môi trường”: Giảm từ 8 nguyên tắc xuống còn 7. Không đi theo hướng hòa đồng quốc tế sử dụng 9 nguyên lý cơ bản của khoa học luật môi trường/ luật bảo vệ môi trường. Không hình dung được cơ sở nào để bộ phận soạn thảo, chỉnh sửa đưa ra các nguyên tắc trên. Nếu trên cơ sở khoa học, tại sao không sử dụng 9 nguyên lý đã được quốc tế thừa nhận và sử dụng trong khoa học làm luật môi trường? Tại sao lại “làm mới” và vì sao con số lại dừng lúc là 8, lúc là 7 nguyên tắc?

1. ⁵ Ngay sau khi thư này gửi đi, chúng tôi sẽ có thêm bài viết phân tích cụ thể về chi tiết này để chỉ ra động cơ và đích hướng đến cùng hậu quả của việc cắt bỏ này cho mục tiêu bảo vệ môi trường.

- *Chương III (Chiến lược bảo vệ môi trường quốc gia...):* Bộ điều 25 "Xác định vùng bảo vệ nghiêm ngặt và vùng hạn chế phát thải"--> khiến dự thảo còn 173 điều.
- *Chương IV (Đánh giá môi trường chiến lược, đánh giá tác động môi trường, giấy phép môi trường):*
 - o Bộ phuong án 2. Giữ lại phuong án 1 về cấu trúc và nội dung.
 - o Thay đổi tên Điều: Thay tên Điều 29 Mục 2 "phân loại dự án đầu tư thực hiện đánh giá tác động môi trường, giấy phép môi trường", thay bằng Điều 28 "Các tiêu chí về môi trường để phân loại dự án đầu tư". Thay tên Điều 33a "Tham vấn cộng đồng, dân cư, cơ quan, tổ chức liên quan" thành Điều 33 "Tham vấn trong đánh giá tác động môi trường".
 - o Thay đổi nội dung câu từ hoặc thay đổi vị trí thứ tự các điều luật đưa lên trước hay sau: Những thay đổi này rái rác trong toàn chương IV, đặc biệt ở các Mục 2 (quy định chung về đánh giá tác động môi trường, giấy phép môi trường), Mục 3 (Đánh giá tác động môi trường) và Mục 4 (Giấy phép môi trường).

Những thay đổi này chung theo hướng:

- o (1) *Chi khu trú đánh giá môi trường cho các "DỰ ÁN ĐẦU TƯ"* (Như thế, các dự án đã và đang di vào vận hành hoạt động rồi thì sao? Dự án đầu tư được hiểu là thế nào? Chi với chủ thể doanh nghiệp tư nhân? Chủ thể nhà nước can thiệp môi trường thì sao?);
- o (2) *Không rõ ràng cụ thể trong yêu cầu chất lượng và công cụ sử dụng "đánh giá tác động môi trường"* theo chuẩn mực của khoa học bảo vệ môi trường (hạn chế này có gốc xuất phát từ định nghĩa thuật ngữ đánh giá tác động môi trường bị cắt xén nêu ở Điều 3- Chương 1, khiến "đánh giá sơ bộ tác động môi trường"- một bước trong đánh giá tác động môi trường- tách ra khỏi tiến trình đánh giá tác động môi trường, và dùng "đánh giá sơ bộ tác động môi trường" làm căn cứ để "cấp quyết định hoặc chấp thuận chủ trương đầu tư" (khoản 4, Điều 29) cho các dự án nhóm I quy định tại khoản 3 Điều 28 là dự án đầu tư "**CÓ NGUY CƠ TÁC ĐỘNG XÂU ĐÊN MÔI TRƯỜNG MỨC ĐỘ CAO**".
- o (3) *Bó hẹp nội dung đánh giá tác động môi trường :* "Đánh giá tác động môi trường" bản chất là hoạt động nghiên cứu khoa học khách quan, gồm đầy đủ các bước chặt chẽ, đã bị "biến tướng" thành hoạt động "tự làm, hoặc tự thuê tư vấn" của các chủ dự án đầu tư, nâng tầm của bước "đánh giá sơ bộ tác động môi trường" trở thành yêu cầu dù tầm quan trọng để chính quyền cấp quyết định hoặc chấp thuận chủ trương đầu tư- rất nguy hiểm khi chấp thuận này là cho các dự án đầu tư nhóm I.
- o (4) *Bó hẹp đối tượng tham vấn trong đánh giá tác động môi trường:* Chỉ giới hạn ở hai nhóm là "cộng đồng dân cư chịu ảnh hưởng trực tiếp" và "cơ quan tổ chức liên quan trực tiếp"- Điều 33;
- o (5) *Không rõ ràng sự tham gia của các chuyên gia, tổ chức khoa học độc lập bảo vệ môi trường thông qua thực thi trách nhiệm xã hội của các nhà khoa*

học và thực thi hoạt động hỗ trợ người dân khi được công chúng yêu cầu (dùng từ “cộng đồng” thay từ “công chúng- Public” hạn chế các đánh giá khách quan và mâu thuẫn với bản chất “không biên giới” của “tác động môi trường” từ một dự án đầu tư can thiệp cộng đồng; dùng từ “khuyến khích tham vấn ý kiến chuyên gia trong quá trình thực hiện đánh giá tác động môi trường” thay vì yêu cầu đánh giá môi trường đảm bảo chuyên môn khách quan, độc lập, có chuyên môn của loại hình nghiên cứu khoa học...).

- Chương V: Điều 63 bảo vệ môi trường trong hoạt động y tế --> đã bỏ đáng kể vai trò “lần sân” của Bộ Tài nguyên và Môi trường với y tế. Nhưng vẫn chưa đạt như yêu cầu (vì liên quan tới nhiều phần khác).
- *Chương XVI (Điều khoản thi hành):* Thay đổi vị trí đưa “hiệu lực thi hành lên trên”- điều 172, cho “Điều kiện chuyên tiếp” xuống dưới- Điều 173.

Các chi tiết khác thay đổi vị trí, các tên điều, câu từ trong điều, chỉnh sửa chính tả, thể hiện ở rải rác các chương mục chúng tôi không nêu ra ở đây; các chương, mục không nhắc đến trong phần chỉnh sửa chính ở trên, phản ánh cơ bản nội dung không thay đổi gì. Chúng tôi sẽ dành đánh giá chi tiết hơn cho một báo cáo phản biện tiến trình xây dựng dự thảo luật môi trường (sửa đổi) công bố vào dịp khác.

3. Kết luận:

Những chỉnh sửa đó, vẫn không cải thiện được cơ bản chất lượng Dự thảo Luật. Phiên bản đưa ra thảo luận tại Quốc hội chiều 17/11 do vậy còn nguyên những điểm yếu đã được các liên minh nêu trong các thư kiến nghị, đặc biệt “3 tồn tại lớn” nêu trong thư của NCDs-VN gửi ngày 9/11/2020. Thậm chí, những sửa đổi mới sau ngày 12/11/2020 ở Chương IV, mục 2 và 3 còn làm nặng nề hơn nguy cơ biến đánh giá tác động môi trường từ loại hình hoạt động nghiên cứu hành động, trở thành loại “tự quyết định tiến hành” của chủ dự án đầu tư, mất hẳn vai trò khoa học khách quan phải có.

Vì thế, cần kiến nghị Quốc hội không thông qua dự thảo luật bảo vệ môi trường trong kỳ họp thứ 10, 2020. Khuyến nghị phải được tổ chức chính sửa cơ bản, đi theo khuyến cáo đã nêu trong phụ lục số 3 của thư kiến nghị này

Phụ lục 2-

"MẮT CƠ BẢN"- LÝ DO CHÍNH KHIÉN DỰ THẢO LUẬT BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG (SỬA ĐỔI) KHÔNG THỂ ĐƯỢC THÔNG QUA!"

Trần Tuấn
9/11/2020

"Mắt cơ bản" nghĩa ở bài viết này, là "mắt nền tảng cơ sở khoa học xây dựng luật bảo vệ môi trường"!

Ngày 22/10/2020, Ủy ban Thường vụ Quốc hội ra báo cáo "giải trình, tiếp thu chỉnh lý Dự thảo Luật bảo vệ môi trường (sửa đổi)" số 559/BC-UBTVQH14, kèm theo dự thảo luật bảo vệ môi trường phiên bản sửa đổi lần thứ 7 (sau đây gọi tắt là dự thảo Luật) (Tài liệu tham khảo 1 và 2).

Ngày 24/10 Quốc hội có phiên thảo luận toàn thể. Truyền thông chính phủ và Quốc hội đưa tin rộng rãi các ý kiến đại biểu thảo luận, đóng góp cho dự thảo luật.

Tuyệt không một ý kiến nào đánh giá dự thảo luật là "mắt cơ bản" cả.

TỪ TỌA ĐÀM 2/11/2020 TỚI THƯ KIẾN NGHỊ CỦA NCDs-VN 9/11/2020; KIÊN ĐỊNH ĐÁNH GIÁ DỰ THẢO LUẬT " MẮT CƠ BẢN"!

Tại tọa đàm phản biện dự thảo luật tổ chức bởi 3 liên minh (NCDs-VN, VSEA, JEH) sáng 2/11/2020, đại diện liên minh NCDs-VN đưa ra đánh giá: "dự thảo luật rơi vào tình trạng mắt cơ bản"; đi kèm bài viết trên facebook giải phóng ngay sau tọa đàm, đánh giá toàn diện và chi tiết hơn "dự thảo luật là nỗi xấu hổ của bộ phận những người làm luật". (Tài liệu tham khảo 3).

Ngày 4/11: Ba liên minh JEH, VSEA, NCDs-VN gửi chung thư kiến nghị Quốc hội khóa XIV hoãn thông qua dự thảo luật trong phiên toàn thể dự kiến ngày 11/11/2020 (tài liệu tham khảo 4).

Ngày 9/11: Liên minh NCDs-VN gửi thêm một thư phân tích chi tiết hơn nữa, toàn diện hơn nữa (13 trang đi kèm 3 phụ lục) nhấn mạnh "3 tồn tại lớn" về tình trạng yếu kém của dự thảo luật, trong đó hàng đầu là "Dự thảo luật rơi vào tình trạng mắt cơ bản nền tảng khoa học bảo vệ môi trường" (Tài liệu tham khảo 5).

Bài viết này nhằm cung cấp cho các đại biểu Quốc hội lời giải đáp cho thắc mắc: Dựa vào đâu liên minh NCDs-VN đánh giá "dự thảo luật là "mắt cơ bản"?

ĐỌC VÀ PHÂN TÍCH MỘT DỰ THẢO LUẬT: HÃY CHÚ Ý "GÓT CHÂN ASIN"!

"Gót chân Asin" muốn chỉ phần cốt lõi của toàn bộ "chân đế" làm cơ sở cho một dự luật đứng vững về mặt khoa học và thực tế. Gót chân Asin quá yếu, bộ luật "mắt chân trù", hay còn gọi "mắt cơ bản", đồ kềnh!

Mục tiêu phản biện một dự thảo luật, là nhanh chóng tiếp cận nội dung và tìm cho ra “gót chân Asin” - cơ sở khoa học làm nền tảng xây dựng dự thảo luật, trước khi đi vào gộp ý chi tiết (các điều luật, chỉnh sửa câu chữ...) dự thảo luật.

Hai câu hỏi cơ bản phải được làm rõ ngay từ đầu: Liệu có bị rơi vào tình trạng “YÊU CƠ SỞ KHOA HỌC” hay không? Nếu có, mức độ trầm trọng đến đâu? Có đến mức bị “MẤT CƠ BẢN” hay không?

Đã bị “mất cơ bản”, bắt buộc phải sửa lại, chưa thể thông qua! Mức độ mất cơ bản càng nặng, càng phải “ngược về cội nguồn”, tức sửa từ “nền móng”! Trong nhiều trường hợp, phải “phá đi xây lại”.

Mất cơ bản mà vẫn thông qua là “Có tội” với Dân với Nước! Không chỉ về mặt CHUYÊN MÔN, mà nặng hơn, về mặt ĐẠO ĐỨC!

CƠ SỞ KHOA HỌC “CƠ BẢN, NỀN TẢNG” CỦA LUẬT BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG

Đối với một bộ luật về môi trường, tìm “gót chân Asin” là tìm đến các thuật ngữ cơ bản của khoa học bảo vệ môi trường được hiểu và vận dụng thế nào trong dự thảo luật; những “nguyên lý” cơ bản nào của khoa học bảo vệ môi trường được tuân thủ sử dụng để làm “rường cột” cấu trúc nên các chương luật và tạo xương sống gắn nối các phần, các điều luật ở các chương khác nhau, tạo nên một “chình thê” hướng đến “kết quả” cuối cùng phải đạt.

Khoa học môi trường và khoa học bảo vệ môi trường ngày nay đã phát triển rất mạnh, rất sâu, dù cơ sở làm rõ mọi căn nguyên gây nên ô nhiễm môi trường, thoái hóa môi trường và hậu quả của nó, cả trước mắt và lâu dài. Không khó để tìm ra đích của một bộ luật bảo vệ môi trường ở thập niên 3 của thế kỷ 21 hướng đến: MÔI TRƯỜNG SINH THÁI, PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG, MỘT SỨC KHỎE CHO TẤT CẢ (con người, động vật, thực vật và sinh thể trong hệ thống sinh thái)!

Càng không khó để tìm tài liệu khoa học hướng dẫn xây dựng chính sách bảo vệ môi trường, trong đó chỉ ra 9 nguyên lý cơ bản phải đảm bảo cho một luật bảo vệ môi trường được xây dựng.

9 nguyên lý đó là:

- 1- Nguyên lý “Minh bạch và giải trình trách nhiệm” (the accountability and transparency principle).
- 2- Nguyên lý “Người gây ô nhiễm phải bồi hoàn tổn hại môi trường” (“the Polluter Pays” principle).
- 3- Nguyên lý “Sự tham gia của công chúng” (the public participation principle).
- 4- Nguyên lý “Công bằng và sòng phẳng trách nhiệm của thế hệ trước với thế hệ sau” (equity and equality principle).
- 5- Nguyên lý “Cảnh giác an toàn làm đầu” (the Precautionary principle).

- 6- Nguyên lý “Dự phòng xuyên suốt” (prevention principles).
- 7- Nguyên lý “Lồng ghép, tích hợp, đồng bộ hóa” (the integration principle).
- 8- Nguyên lý “Trách nhiệm xuyên biên giới” (cross-border responsibility principle).
- 9- Nguyên lý “Phát triển bền vững” (the environmental sustainability principle).

DỰ THẢO LUẬT BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG (SỬA ĐỔI): BẰNG CHỨNG MẮT CƠ BẢN TRÂM TRỌNG!

Vận dụng phương pháp trên, chuyên gia phân biện luật và chính sách công của NCDs: VN đã dễ dàng chỉ ra “3 tồn tại lớn” trong dự thảo luật (chi tiết xem TLTK 5).

Trong đó, tồn tại lớn nhất (trích trang 2 nội dung thư, TLTK5):

“Dự thảo luật rơi vào tình trạng mất nền tảng cơ bản của khoa học bảo vệ môi trường”, do hai nguyên nhân:

1. Các điều luật cụ thể không được phát triển trên cơ sở cao nhất là tôn trọng mối quan hệ sinh thái giữa con người với các sinh thể khác (động vật, thực vật, vi sinh vật..) cùng tồn tại và ảnh hưởng qua lại lẫn nhau, đa chiều, cả trước mắt và lâu dài.
2. Tổng thể cấu trúc dự luật không tuân thủ hoặc sử dụng hời hợt, chắp vá các nguyên lý cơ bản cần phải đảm bảo trong làm luật bảo vệ môi trường thế kỷ 21.

Thư nêu ra hai bằng chứng cho nguyên nhân 1 và chỉ ra hậu quả:

1.1. Thuật ngữ “môi trường” thiếu khuyết:

“Môi trường bao gồm các yếu tố tự nhiên và yếu tố vật chất nhân tạo quan hệ mật thiết với nhau, bao quanh con người, có ảnh hưởng tới đời sống kinh tế, xã hội, sự tồn tại, phát triển của con người và thiên nhiên”. (Mục 31, điều 3, chương I).

- Giải thích như trên là có chủ đích loại ra ngoài các sinh thể khác (động vật, thực vật..) cùng tồn tại với con người trong hệ thống phát triển sinh thái bền vững!.
- Hậu quả:

Ø Dự luật không được xây dựng cho mục tiêu phát triển bền vững!

Ø không có một điều luật nào, chỉ ra nguyên lý phát triển bền vững được vận dụng làm cơ sở cho cấu trúc khung luật và phát triển các điều luật cụ thể.

Ø Các điều khoản của dự luật trong tất cả các chương sau, đặc biệt chương II (bảo vệ các thành phần môi trường, di sản thiên nhiên) và chương IV (đánh giá môi trường chiến lược đánh giá tác động môi trường, giấy phép môi trường), không có điều luật nào thể hiện theo dõi và đánh giá tác động tới sự tồn tại của các hệ sinh thái động, thực vật, sinh thể khác có trong môi trường cụ thể đang xét với một dự án can thiệp môi trường cụ thể.

1.2. Không có các thuật ngữ cơ bản làm nền tảng cho hiểu được yêu cầu hướng dẫn của luật, làm cơ sở cho các đối tượng thực thi luật hiểu và chấp nhận tuân thủ.

Cả Bộ chủ quản soạn thảo và Ủy ban KHCNMT của Quốc hội thẩm định cuối cùng đã không dùng đến các thuật ngữ cơ bản trong khoa học phát triển bền vững (environmental sustainability), làm nền tảng cho (1) do lường tác động ô nhiễm môi trường, (2) giám sát tiến trình thoái hóa môi sinh và (3) đánh giá các can thiệp bảo vệ môi trường hướng tới mục tiêu cao nhất của an toàn môi sinh cho con người và các hệ động, thực vật liên quan:

Điều 3, chương 1 không có các thuật ngữ cơ bản sau: “Môi trường sinh thái”, “hệ sinh thái”, “bảo tồn”, “động vật bản địa”, “thảm thực vật bản địa”, “sức khoẻ sinh thái”, “sức khoẻ môi trường”, “Một sức khoẻ”... thể hiện dự luật không sử dụng đến các tiêu chí phản ánh các trạng thái/kết quả trên trong đánh giá chất lượng môi trường và tác động của dự án can thiệp tới môi trường đích. Điều này khiến toàn dự thảo luật không hướng đúng mục tiêu an toàn môi sinh cho phát triển bền vững và sức khoẻ sinh thái!

Với nguyên nhân 2 (Không tuân thủ hoặc sử dụng hời hợt, chắp vá các nguyên lý cơ bản một luật môi trường trong thế kỷ 21 phải đảm bảo), các chuyên gia của NCDs-VN đánh giá thực tế 9 nguyên lý cơ bản được sử dụng đến đâu và sử dụng như thế nào trong toàn bộ dự luật! Kết quả cho thấy, có 5 nguyên lý hoàn toàn không được sử dụng (nhóm 2.1), và 4 nguyên lý sử dụng hời hợt, thiếu hệ thống (nhóm 2.2):

2.1. Các nguyên lý không thể hiện trong chương 1 & xuyên suốt trong dự luật gồm:

- 1. Nguyên lý “Cảnh giác an toàn làm đầu”
- 2. Nguyên lý “Dự phòng xuyên suốt”
- 3. Nguyên lý “Lồng ghép, tích hợp, đồng bộ hóa”
- 4. Nguyên lý “Trách nhiệm xuyên biên giới”
- 5. Nguyên lý “Phát triển bền vững”

Cả 5 nguyên lý này hoàn toàn không được sử dụng theo đúng nghĩa là các nguyên lý trụ cột trong thiết kế dự luật, nên hoàn toàn không thể hiện ở Chương 1- Điều 4 (Nguyên tắc bảo vệ môi trường) và Điều 5 (chính sách của nhà nước về bảo vệ môi trường).

Riêng thuật ngữ “phát triển bền vững” chỉ được xuất hiện một lần ở Chương XII, (hội nhập quốc tế và hợp tác quốc tế về bảo vệ môi trường) ở Điều 157, và thể hiện mờ nhạt như là một yếu tố bên ngoài du nhập: “Nhà nước khuyến khích việc chủ động hội nhập quốc tế về bảo vệ môi trường, tập trung vào các lĩnh vực quản lý tài nguyên nước, bảo tồn đa dạng sinh học, tăng trưởng xanh, phát triển bền vững và ứng phó với biến đổi khí hậu...”. (trích Mục 1- Điều 157).

2.2. Các nguyên lý không được nhắc đến như là “nguyên lý, nguyên tắc”, mà được nhắc đến ở những vai trò và vị trí không rõ ràng, thiếu hệ thống, hời hợt:

- 1. Nguyên lý “Minh bạch và giải trình trách nhiệm”

- 2. Nguyên lý “Người gây ô nhiễm phải bồi hoàn tổn hại môi trường”
- 3. Nguyên lý “Sự tham gia của công chúng”
- 4. Nguyên lý “Công bằng và song phẳng trách nhiệm của thế hệ trước với thế hệ sau”

Độc giả theo dõi đến đây, tôi tin rằng đã hiểu được tại sao và đồng lòng với NCDs-VN về đánh giá dự thảo luật “mất cơ bản”!

Mong các độc giả quan tâm tới thực trạng môi trường Việt nam, mong các đại biểu Quốc hội khóa XIV kỳ họp 10, sau khi đọc bài viết này, sẽ vận dụng phương pháp tư duy trên, tìm hiểu phát hiện thêm nhiều chi tiết hơn nữa trong dự thảo luật để chứng minh cho những kết luận nêu trong nội dung thư kiến nghị ngày 9/11 của NCDs-VN!

Để rồi, tất cả chuyển hướng đồng thuận nói lên tiếng nói của mình!

Và cái gì đến sẽ phải đến: Việt nam phải có một bộ luật bảo vệ môi trường được xây dựng trên các nguyên lý của khoa học môi trường thời điểm thập niên thứ 3 của thế kỷ 21 một cách đầy đủ, sáng tạo, thực tế, cho mục tiêu “môi trường sinh thái, phát triển bền vững, và sức khỏe cho tất cả” chung sống trong môi trường nước Việt!

Và có nghĩa là, không thể thông qua bản dự thảo luật bảo vệ môi trường (sửa đổi) phiên bản lần thứ 7 tại phiên họp Quốc hội 11/11/2020!

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo cáo thẩm định dự thảo luật của UBTQH số 559/BC-UBTVQH14, 22/10/2020, tải xuống từ

<https://rtcccd.org.vn/wp-content/uploads/2020/11/Bao-cao-giai-trinh-du-thao-7.pdf>

2. Dự thảo luật bảo vệ môi trường, phiên bản 7, 22/10/2020, tải xuống từ:

https://rtcccd.org.vn/wp-content/uploads/2020/11/201023_Du-thao-7_compressed.pdf

3. Trần Tuấn (2/11/2010)- Dự luật bảo vệ môi trường (sửa đổi): dừng đê nỗi xấu hổ của bộ phận những người làm luật trở thành nỗi nhục của cả quốc hội khóa XIV kỳ họp 10! <https://www.facebook.com/trantuanrtcccd/posts/10219205103933427>

4. Ba liên minh JEH, VSEA, NCDs-VN gửi chung thư kiến nghị Quốc hội khóa XIV hoan thông qua dự thảo luật trong phiên toàn thể dự kiến ngày 11/11/2020: https://rtcccd.org.vn/wp-content/uploads/2020/11/Thu-kien-nghi-4-Lien-minh_Luat-BVMT.pdf

5. Thư kiến nghị của NCDs-VN gửi Chủ tịch Quốc hội ngày 9/11/2020, tải xuống từ:

https://rtcccd.org.vn/wp-content/uploads/2020/11/Thu-kien-nghi-Luat-BVMT_NCDs_small.pdf

"BA BƯỚC TÁI TẠO GÓT CHÂN ASIN"

(*Hay làm như thế nào để dự thảo luật bảo vệ môi trường "không bị mất cơ bản"*)

BS.TS. Trần Tuấn
13.11.2020

Quốc hội đã phải hoãn phiên nghị trình chiều 11/11 thông qua dự thảo luật bảo vệ môi trường (Sửa đổi) (sau đây gọi tắt Dự thảo Luật), để thêm 1 tuần cho cơ quan chủ quản soạn thảo Bộ Tài Nguyên Môi trường sửa lại dự thảo luật trước phản biện khoa học mạnh mẽ của các liên minh NCDs-VN, VSEA, VRN, JEH.

Thời gian chỉ vỏn vẹn 1 tuần làm việc, vừa chỉnh sửa, vừa phải qua thẩm định lại của Ủy ban Thường Vụ Quốc hội (còn nếu không qua thẩm định, thì chả còn gì để nói về cái hệ thống lập pháp này!)?

"PHIÊN BẢN 8" SẼ KHẮC PHỤC ĐƯỢC TÌNH TRẠNG "MẤT CƠ BẢN"?

Dự thảo luật hiện hành (phiên bản 7) đang ở trong tình trạng "mất cơ bản nền tảng khoa học luật bảo vệ môi trường (Tài liệu tham khảo 1, 2 & 3)! Chưa kể "hai tồn tại lớn" khác NCDs-VN chỉ ra, cùng hàng loạt tồn tại lêch lạc cụ thể được nhận diện bởi các liên minh VSEA, VRN, JEH... đã lên tiếng từ bao lâu nay!

Liệu thêm một tuần, Bộ Tài nguyên Môi trường có chỉnh sửa tạo phiên bản mới khắc phục được những điểm yếu đã được kiến nghị? Nhất là tình trạng "mất cơ bản nền tảng khoa học bảo vệ môi trường"?

Không khó nhận ra, phần đông các chuyên gia có tâm bảo vệ môi trường đích thực quan tâm theo dõi dự thảo luật này, sẽ cho câu trả lời là KHÔNG! KHÔNG! KHÔNG!

TAI SAO VẬY?

Lý do, vẫn nhân sự soạn thảo và thẩm định ấy, tới phiên bản 7 còn "mất cơ bản", thì 8 hay 9, thậm chí 15, 20 cũng... vẫn "mất cơ bản", vẫn "khoa học hàng chợ" mà thôi! Bởi vẫn đề "yếu kém kiến thức" có, nhưng chỉ là phần... "thứ yếu"! Thực biết mình yếu kém chuyên môn khoa học bảo vệ môi trường mà là người có tâm, có trí, khi được chỉ ra, tắt chuyên ngay theo cái khoa học hơn, thuyết phục hơn, vừa được việc, đỡ tốn kém thời gian công sức của tất cả, vừa được tiếng phục thiện!

Mà ngay cả với người "tâm-đức-trí" vì dân, để sửa tránh được tình trạng "mất cơ bản" hiện hành, "một tháng cật lực" cũng chưa thể xong, nói gì đến "một tuần"!

Ở đây, trước tình trạng dự luật "mất cơ bản nền tảng khoa học bảo vệ môi trường" mà chọn phương án "lùi một tuần để sửa xong cho thông qua", thể hiện "chính căn" đến từ "lêch tâm, chêch đức", của cả người trọng trách soạn thảo và người thẩm định!

Tinh ý, sẽ nhận ra việc “lùi” đến thời điểm “hạ màn” của kỳ họp để thông qua, là một chiến thuật có tính toán “cao tay” của Bộ chủ quản soạn thảo và cơ quan thẩm định! Vừa giảm sức nóng” từ các liên minh, vừa đưa cớ “đã chỉnh sửa thêm” với đại biểu Quốc hội, vừa được tiếng “tuân thủ chỉ đạo của Chủ tịch Quốc hội” thể hiện “tiếp thu ý kiến các nhà khoa học”, vừa tận dụng được lợi thế “biểu quyết” vào “ngày cùng, giờ tận” của kỳ họp này.... Ai chẳng hiểu, đến ngày cuối cùng của một kỳ họp dài cả tháng với hàng nghìn trang tài liệu của hàng chục chính sách, dự trình, dự thảo luật khác nhau, các đại biểu đã “ngán” thế nào với “đọc nghiên cứu tài liệu”, thi nay thêm dự thảo luật “vừa mới sửa lại”, muốn “đọc” cho ra sự sửa đổi đúng sai đến đâu theo yêu cầu khoa học bảo vệ môi trường, là cả một thách thức rất lớn với tất cả các đại biểu! Phần lớn chỉ đàm bảo đọc hết “báo cáo giải trình dự thảo Luật sửa đổi 17/11” của thường trực Ủy ban Khoa học, Công nghệ & Môi trường của Quốc hội và nương theo “ngọn cờ chỉ đạo” ở báo cáo này! Cộng với “xin tiếp thu, đã sửa, hứa hẹn” sửa thêm của nhóm soạn thảo, là cách dễ dàng, thuận lợi cho kết quả “thông qua” nhanh chóng!

Tâm-đức người đàm trách như thế, thì làm sao tránh khỏi câu trả lời “KHÔNG”! “KHÔNG”! KHÔNG”!..

PHẢI VIẾT THÊM BÀI NÀY...

Bài viết này, đưa ra cách sửa dự thảo luật hiện hành đàm bảo tôn trọng cơ sở khoa học bảo vệ môi trường, được viết thật đơn giản, thật dễ hiểu, thật ngắn gọn để “ai cũng có thể đọc hiểu”, nhất là với các Đại biểu Quốc hội, chỉ trong “không quá 10 phút giải lao” có thể “nắm gọn” vấn đề! Bạn đọc quan tâm, và đặc biệt, các đại biểu Quốc hội dựa vào bài viết này, chắc chắn có thêm kiến thức để:

1. Nhận ra việc sửa chữa dự thảo luật như Bộ trưởng Bộ Tài Nguyên Môi trường chia sẻ với báo chí hôm 11/11 (TLTK 4, 5) là “liên quan rất yếu” với yêu cầu đưa dự thảo luật ra khỏi tình trạng “mất cơ bản”.
2. Nhận ra “một tuần chỉnh sửa” không thể kịp để khắc phục tình trạng “mất cơ bản”.

Để rồi (các đại biểu QH) thêm tự tin cho bản thân biểu quyết “không thông qua” với dự thảo luật 17/11 tới đây!

Để tất cả cùng đồng tâm lên tiếng đòi hỏi lãnh đạo cao nhất của nhà nước, can thiệp tổ chức lại đội ngũ nhân sự đàm bảo người có “tâm-đức-trí” nhân bản ở các vị trí trọng trách soạn thảo và thẩm định dự thảo luật, mới mong có được phiên bản mới đàm bảo yêu cầu khoa học bảo vệ môi trường, thông qua trong kỳ họp quốc hội tới (5-6/2021).

LÀM NHƯ THẾ NÀO THÌ DỰ THẢO LUẬT ĐÀM BẢO YÊU CẦU CƠ BẢN CỦA KHOA HỌC BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG?

Câu trả lời ngắn nhất, là hãy dùng kiến thức khoa học mới nhất, ở thập kỷ 2 của thế kỷ 21 đi theo trình tự trả lời các câu hỏi dưới đây rồi làm theo “3 bước tạo lại gót chân Asin” cho bản Dự thảo Luật 7:

(1) Các thuật ngữ cơ bản dùng đến trong tiến trình làm luật môi trường gồm những thuật ngữ gì? Định nghĩa của các thuật ngữ đó!

(2) Các nguyên lý cơ bản nào phải tôn trọng trong xây dựng luật

bảo vệ môi trường ? Định nghĩa của các nguyên lý đó.

(3) Mục tiêu bao trùm và các mục tiêu cơ bản của luật bảo vệ môi trường hướng đến là gì?

(4) 4 nhóm chiến lược cơ bản sử dụng để bảo vệ môi trường cho mục tiêu nói trên là những nhóm nào?

(5) Những chủ thể chính nào “đe dọa” an toàn môi sinh, môi trường sinh thái và bằng những loại hình hoạt động nào? Phân tích chỉ ra vai trò “gây hại môi trường” của từng chủ thể và biện pháp ngăn

ngừa có hiệu quả nhất mà khoa học bảo vệ môi trường đã chỉ ra.

(6) Chủ thể bị tác động trực tiếp của tình trạng môi trường sống xấu đi (ô nhiễm môi trường, môi trường thoái hóa) là ai? Quyền của họ được pháp luật bảo vệ thực hiện như thế nào?

Để rồi vận dụng kiến thức có được khi “làm bài tập” trên, xét dự thảo luật 7 hiện hành, chỉnh sửa theo các bước sau để có “Dự thảo Luật 8”.

BA BƯỚC “TÁI TẠO GÓT CHÂN ASIN”

Đưa ra dưới đây là trình tự “tư duy khoa học” thực hành sửa đổi Dự thảo Luật Bảo vệ Môi trường phiên bản 7 để có phiên bản thảo luận Quốc hội ngày 17/11. Tuy nhiên, các đại biểu Quốc hội có thể vận dụng tư duy này (đi cùng với các bài viết tài liệu tham khảo 1,2 & 3) trong xét phản biện các dự thảo luật, các chính sách công khác trong công tác Quốc hội thời gian tới.

Ba bước đó là:

- Bước 1: Sửa lại Chương 1- Những quy định chung. Đây là chương “gốc” đảm bảo cho tất cả các chủ thể liên quan tới sử dụng luật phải vi phạm dẫn để hiểu luật này nhằm mục tiêu gì, phạm vi bao phủ, đối tượng áp dụng, các nguyên lý, nguyên tắc làm cơ sở cho thiết kế cấu trúc và xây dựng nội dung của luật. Tất cả 6 điều hiện tại đều phải xem xét chỉnh sửa. Đặc biệt phải viết lại cơ bản các điều 3 điều 4, điều 5. Điều 3 “Giải thích từ ngữ” phải đảm bảo có đủ các thuật ngữ cơ bản được quốc tế áp dụng trong khoa học luật môi trường với định nghĩa bám sát nhất với các công ước quốc tế về môi trường và bảo vệ môi trường (bởi ô nhiễm môi trường gây ra không giới hạn bởi biên giới địa phương, biên giới quốc gia) trước khi xét đưa thêm các thuật ngữ khác cần phải thống nhất hiểu chung cho việc vận dụng các điều luật đưa ra trong dự thảo luật. Điều 4 tối thiểu phải đảm bảo đủ 9 nguyên lý/nguyên tắc cơ bản của khoa học bảo vệ môi trường. Điều 5 phải làm rõ “chính sách của nhà nước về bảo vệ môi trường” gồm gì, thể hiện ở đâu, gắn bó thế nào với các nguyên lý thê

hiện ở Điều 4 và đảm bảo thực thi các điều còn lại trong chương “những quy định chung” này. Yêu cầu như vậy sẽ cần đến các phụ lục chi tiết phải phát triển đi kèm để đảm bảo các chủ thể đọc hiểu Chương 1 “Những quy định chung” tham khảo cụ thể.

Theo dõi đến đây, bạn đọc sẽ thấy chỉ riêng chương 1 của bản dự thảo luật hiện hành hoàn thành được và thông nhất được “chỉnh sửa” cũng chưa chắc đã “xong” được trước ngày 17/11/2020. Chưa nói đến, việc sửa chữa, thêm mới trong chương này, chắc chắn kéo theo phải điều chỉnh không chỉ về nội dung điều luật ở các chương sau, mà cả cấu trúc lại toàn bộ khung nội dung tổng thể của dự thảo luật! Chẳng hạn, sửa lại cho đúng Điều 1 và Điều 2 làm nổi bật mục tiêu tổng thể của Luật này gắn chặt với viết lại Điều 4, thi Điều 3 phải sửa lại thuật ngữ “môi trường”, đưa vào thuật ngữ “bảo vệ môi trường” và một loạt các thuật ngữ thể hiện đích nhắm đến của “bảo vệ môi trường” thể hiện ra xuyên suốt trong Dự thảo Luật, như hệ sinh thái, môi trường sinh thái, sức khoẻ sinh thái, phát triển bền vững, phát triển bền vững, hay cả việc đưa tên của các công ước quốc tế chính phủ đã cam kết thực hiện mà Dự thảo Luật này phải gắn nỗi... Như thế, chắc chắn đưa đến việc phải cấu trúc lại các chương luật (bước 2).

- Bước 2 Cấu trúc lại chương luật. Khi Chương 1 viết tốt, chặt chẽ, tạo ra tầm nhìn bao quát chung về tầm quan trọng, đích đến, lợi ích đưa lại, thi mục tiêu hành động Dự thảo Luật nhắm đến sẽ theo logic hiện ra bao gồm: (1) cho bảo vệ sức khoẻ của thế hệ hiện tại; (2) cho bảo vệ sức khoẻ của các thế hệ tương lai; (3) cho an toàn môi sinh và kiểm soát khai thác nguồn lực bền vững; (4) cho sự tồn tại của môi trường sinh thái với đời sống con người; (5) Cho việc sử dụng biện pháp tài chính để kiểm soát và ngăn ngừa hành vi gây tổn hại và tác động xấu tới môi trường sống; (6) cho việc thể hiện bằng chứng đảm bảo trách nhiệm của thế hệ hiện tại cho các thế hệ tương lai tiếp tục được sống trong môi trường như chúng ta đã có thông qua “bảo tồn”.

Như thế, “khung luật” thực chất gồm 4 nhóm biện pháp “bảo vệ môi trường”, tức “bốn cột trụ” hành động can thiệp của Dự thảo Luật đưa tới tất cả các chủ thể: (1) Xã hội và quản lý chất thải ra môi trường; (2) Đánh giá tác động môi trường; (3) biện pháp kinh tế/tài chính kiểm soát và ngăn ngừa hành vi có hại, thúc đẩy hành vi có lợi cho phát triển môi trường bền vững; (4) biện pháp bảo tồn cho đời sau. Phải cấu trúc lại để tạo “4 chương khung hành động” thể hiện 4 nhóm biện pháp can thiệp của Luật này, tạo nên “nghĩa” thực tế của hành động thiết thực BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG. Các chương luật khác được cấu trúc lại xoay quanh thể hiện trách nhiệm, quyền lợi của tất cả các chủ thể liên quan tới thực thi hiệu quả “4 nhóm biện pháp bảo vệ môi trường” này. Kết quả của bước 2, sẽ tạo ra yêu cầu vận dụng đúng đắn và sáng tạo các nguyên lý cơ bản của khoa học bảo vệ môi trường xuyên suốt trong dự thảo luật nêu ở bước 3.

- Bước 3 Vận dụng 9 nguyên lý cơ bản và đảm bảo các thuật ngữ cơ bản của khoa học môi trường được sử dụng đúng lúc, đúng chỗ để tạo nên các điều luật trong “4 chương hành động cốt lõi” và xây dựng các chương còn lại. Từng chương cốt lõi đều được đánh giá chất lượng xét thể hiện theo 9 nguyên lý cơ bản! Từng điều luật đưa ra, câu chữ thể hiện trong điều Luật đó, đều mang “hơi thở” của 9 nguyên lý cơ bản!

Toàn bộ các chương của Dự thảo Luật đều được gắn nỗi theo 9 nguyên lý cơ bản và thể hiện nghĩa các thuật ngữ cơ bản sử dụng tới!

Có như vậy, mới đảm bảo “dự thảo Luật” là một “chinh thể” với kiến trúc nền đáy và khung xây dựng từ “9 nguyên lý cơ bản” và “các thuật ngữ cơ bản trong khoa học bảo vệ môi trường” nêu trong chương 1- Những quy định chung.

“Gót chân Asin” phục hồi cho bản dự thảo Luật hiện hành, đảm bảo “Dự thảo luật 8” không bị “mất cơ bản” là làm như thế !

Hy vọng bạn đọc quan tâm tới bảo vệ môi trường sống nước Việt, hy vọng các đại biểu Quốc hội, chỉ cần đọc lướt qua bài báo này, và dành 10 phút giải lao tập trung đọc kỹ 3 bước “xóa bỏ tồn tại mất cơ bản của Dự thảo Luật 7”, sẽ có trong tay cơ sở khoa học để đánh giá “Dự thảo Luật 17/11” tối đây!

Chờ đợi trong niềm tin “nhân bản trở lại với chúng ta”: Phiên thảo luận của Quốc hội ngày 17/11 về Dự thảo Luật Môi trường (sửa đổi) kết quả sẽ là “CHƯA THÔNG QUA, CẦN CHỈNH SỬA CƠ BẢN”- và đưa sang nghị trình thông qua ở phiên họp thứ 11 (2021).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Thư kiến nghị của NCDs-VN gửi Chủ tịch Quốc hội ngày 9/11/2020, tải xuống từ:
https://rtccd.org.vn/wp-content/uploads/2020/11/Thu-kien-nghi-Luat-BVMT_NCDs_small.pdf
2. Dự luật Bảo vệ Môi trường (Sửa đổi): Đừng để nỗi xấu hổ của bộ phận những người làm luật trở thành nỗi nhục của cả Quốc hội khóa XIV kỳ họp 10!
<https://www.facebook.com/trantuanrtccd/posts/10219205103933427>
3. “Mất cơ bản”- Lý do chính khiến dự thảo luật Bảo vệ Môi trường (sửa đổi) không thể được thông qua!
<https://www.facebook.com/trantuanrtccd/posts/10219253169855045>
4. <https://tuoitre.vn/lui-lich-thong-quy-luat-bao-ve-moi...>
5. <https://kinhtemoitruong.vn/lui-lich-thong-quy-luat-bao-ve...>

PHỤ LỤC 4-

QUỐC HỘI HOÀN PHIÊN THÔNG QUA DỰ THẢO LUẬT BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG (SỬA ĐỔI) CHIỀU 11/11/2020: DẤU HIỆU TỐT, NHƯNG TỐT HƠN NÊU THỰC SỰ ĐỀ KHOA HỌC DẪN ĐƯỜNG TRONG THỜI GIAN TỚI!

**BS.TS. Trần Tuấn
12/11/2020**

Hôm qua, báo chí dòng chính thống đồng loạt nêu nghị trình ngày 11/11/2020 của Quốc hội khóa XIV kỳ họp thứ 10 đã hoàn phiên dành cho thông qua dự thảo luật bảo vệ môi trường (sau đây gọi tắt là dự thảo luật)! (Tài liệu tham khảo 1 & 2).

Một chuyển động tích cực rất đáng trân trọng của bà Chủ tịch Quốc hội cùng ban tổ chức kỳ họp Quốc hội lần này...

Thay mặt Liên Minh Phòng chống Bệnh Không Lây Nhiễm Việt Nam (NCDs-VN), xin có lời cảm ơn!

MỘT TUẦN SỬA ĐỔI: THÁCH THỨC CHO ÔNG TRẦN HỒNG HÀ

Tuy nhiên, ngừng phiên họp 11/11 không có nghĩa là chuyển hẳn việc thông qua dự thảo luật sang kỳ họp tới (tháng 5 & 6, 2021). Đây mới chỉ là “bước lùi” đầy xuống 17/11/2020, để Bộ Tài nguyên Môi trường, cơ quan chủ trì soạn thảo dự luật này, có thêm MỘT TUẦN chỉnh sửa theo góp ý của các thư kiến nghị từ các liên minh Năng lượng bền vững Việt Nam (VSEA), Liên minh Phòng chống các bệnh không lây nhiễm Việt nam (NCDs-VN), Mạng lưới sông ngòi Việt Nam (VRN) và nhóm Công lý - môi trường - sức khoẻ (JEH).

Đây quá là thách thức rất lớn cho ông Bộ trưởng Bộ Tài nguyên Môi trường Trần Hồng Hà cùng bộ phận thẩm định từ Ủy ban Khoa học, Công nghệ & Môi trường của Quốc hội!

Nhất là sửa thế nào, trước những phân tích trong thư của Liên minh NCDs-VN ngày 9/11 kèm các bài viết ngày 2/11 và 10/11 chỉ ra “3 tồn tại lớn”, trong đó, lớn nhất là tình trạng “mất cơ bản nền tảng cơ sở khoa học xây dựng luật bảo vệ môi trường” (Tài liệu tham khảo 3, 4 & 5)!

CHẨM DỨT “ĐÈN CÙ”: PHẢI KHOA HỌC DẪN ĐƯỜNG!

Đã qua 7 phiên bả, tức 7 vòng sửa lớn, mà nay lại phải “một tuần sửa tiếp” để khắc phục tình trạng “mất cơ bản” thì... liệu “vòng 8” lần này có “nên cơm cháo”?

Đọc bài báo trên Tuổi trẻ (TLTK1), hay Kinh tế Môi trường (TLTK2)..”thuật lại” những điểm sẽ sửa đổi mà Bộ trưởng Bộ Tài nguyên Môi trường nêu, khiến tôi nhớ lại câu về dân gian chỉ tình trạng sửa dự thảo luật không xuất phát từ cách đề cập “Gót chân Asin”, có nguy cơ tái diễn trong tuần này với ông Trần Hồng Hà:

“Sai đâu- Sửa đấy!

Sửa đổi- Có xong đâu?

Xong đâu- Sai đây!".

"Gót chân Asin" của dự thảo luật lần này đã được phát hiện (TLTK5) chính là cơ sở để "phá vỡ thế đèn cù" trong làm dự thảo luật bao năm nay!

Liệu Bộ trưởng Trần Hồng Hà có được đội ngũ chuyên viên "đọc cho ra" cách sửa khắc phục tình trạng "mất cơ bản" từ "gót chân Asin" lần đầu tiên được chỉ rõ?

Tôi "gợi ý", khi nào có được phương án dùng đến và dùng đúng, dùng dù các khái niệm cơ bản của khoa học bảo vệ môi trường, xác định đúng đích dự thảo luật nhằm tới an toàn môi sinh cho phát triển bền vững và sức khoẻ sinh thái, và đặc biệt, 9 nguyên lý cơ bản của khoa học bảo vệ môi trường đều được vận dụng xuyên suốt nội dung dự thảo luật... thì khi ấy mới "yên tâm" đã "có cơ bản"!

Không được như thế, thì nguy cơ... bị phản bác từ các nhà khoa học bảo vệ môi trường vẫn còn nguyên! Bởi những chỉnh sửa như ông Trần Hồng Hà nêu với báo chí chỉ là.. bề mặt, không cơ bản!

Nếu chỉ dừng ở sửa đổi như thế, tôi tin khó mà Quốc hội thông qua được trong kỳ họp này !

Bởi các đại biểu Quốc hội ngoài những thư kiến nghị, bài viết.. đã được các liên minh chuyên tới tính đến hôm nay, họ sẽ lại được "mách nước" thêm trong một hai ngày tới bằng bài viết chỉ ra một dự thảo luật bảo vệ môi trường 'dẫn đường bởi khoa học' sẽ có cấu trúc và cách thể hiện như thế nào!

Chi có "khoa học dẫn đường" mới phá vỡ thế "đèn cù" ! Mong ông Trần Hồng Hà và lãnh đạo Ủy ban Khoa học, Công nghệ & Môi trường của Quốc hội lưu ý !

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. <https://tuoitre.vn/lui-lich-thong-quy-luat-bao-ve-moi...>
2. <https://kinhtemoitruong.vn/lui-lich-thong-quy-luat-bao-ve...>
3. Thư kiến nghị của NCDs-VN gửi Chủ tịch Quốc hội ngày 9/11/2020, tải xuống từ:
https://rtccd.org.vn/.../Thu-kien-nghi-Luat-BVMT_NCDs...
4. Dự luật Bảo vệ Môi trường (Sửa đổi): Đừng để nỗi xấu hổ của bộ phận những người làm luật trở thành nỗi nhục của cả Quốc hội khóa XIV kỳ họp 10!
<https://www.facebook.com/trantuanrtccd/posts/10219205103933427>
5. "Mất cơ bản"- Lý do chính khiến dự thảo luật Bảo vệ Môi trường (sửa đổi) không thể được thông qua!
<https://www.facebook.com/trantuanrtccd/posts/10219253169855045>

Phụ lục 5-

**DANH SÁCH CÁC LIÊN MINH, MẠNG LƯỚI VÀ TỔ CHỨC THAM GIA
GỬI THƯ KIẾN NGHỊ**

Logo	Tên và địa chỉ liên lạc
	<p>LIÊN MINH PHÒNG CHỐNG BỆNH KHÔNG LÂY NHIỄM VIỆT NAM (NCDs-VN)- 14 tổ chức thành viên và 3 nghiên cứu viên độc lập</p> <p>Tổ chức điều phối: Trung tâm Nghiên cứu và Đào tạo Phát triển Cộng đồng (RTCCD) Địa chỉ: Số 39- Ngõ 255 – Phố Vọng – Đồng Tâm – Hai Bà Trưng – Hà Nội Website: www.rtccd.org.vn Email: office@rtccd.org.vn Tel: (+84) 24 3628 0350 Fax: (+84) 24 3628 0200</p>
	<p>HỘI Y TẾ CÔNG CỘNG VIỆT NAM (VPRA)- 12 hội thành viên cấp tỉnh, 6000 thành viên</p> <p>Địa chỉ: Văn phòng Hội Y tế Công Cộng Việt nam, Phòng 503 - 504, Tòa E1, Khu Ngoại giao đoàn Trung Tự, Số 6 Đặng Văn Ngữ, Đống Đa, Hà Nội Điện thoại: (+84) 24 3736 8065 Email: vpha@vpha.org.vn Web: http://www.vpha.org.vn</p>
	<p>LIÊN MINH NĂNG LƯỢNG BỀN VỮNG VIỆT NAM (VSEA)- 23 tổ chức thành viên</p> <p>Tổ chức điều phối: Trung tâm Sáng tạo Xanh (GreenID) Địa chỉ: Tầng 3, Nhà C1 X3, Ngõ 6 Trần Hữu Dực, Nam Từ Liêm, HN Điện thoại: 0243 795 6372 024 3227 2710 Email: greenidvietnam.org.vn info@greenidvietnam.org.vn Website: http://greenidvietnam.org.vn/</p>
	<p>MẠNG LƯỚI SÔNG NGOÀI VIỆT NAM (VRN) - 65 tổ chức, nhóm cộng đồng và cá nhân thành viên</p> <p>Tổ chức điều phối: Trung Tâm Bảo Tồn và Phát triển Tài Nguyên Nước (WARECOD) Địa chỉ: VP miền Bắc, Phòng 12A03, tòa nhà 24-T2, Hoàng Đạo Thúy, Cầu Giấy, Hà Nội Điện thoại: (+84 24) 6666 5855 Email: rivervietnam@gmail.com</p>

 EBHPD Tổ chức điều phối: Trung tâm Nghiên cứu và Đào tạo Phát triển Cộng đồng (RTCCD) Địa chỉ: Số 39, Ngõ 255, Phố Vọng, Đồng Tâm, Hai Bà Trưng, Hà Nội Website: www.rtccd.org.vn Email: office@rtccd.org.vn Tel: (+84) 24 3628 0350 Fax: (+84) 24 3628 0200	LIÊN MINH VẬN ĐỘNG PHÁT TRIỂN CHÍNH SÁCH Y TẾ DỰA VÀO BẰNG CHỨNG KHOA HỌC (EBHPD)- 6 tổ chức thành viên
 TRUNG TÂM HỖ TRỢ NGUỒN LỰC PHÁT TRIỂN (CENFORD) Địa chỉ: Số 62 Nguyễn Phong Sắc, Phường Dịch Vọng, Quận Cầu Giấy, Thành phố Hà Nội Tel/Fax: +84-4-3793.9172 - Website: www.cenford.org.vn	

Các Liên minh/ Mạng lưới nêu trong danh sách trên đây là các Liên minh/ Mạng lưới cùng chia sẻ chung tầm nhìn về mục đích hướng đến của một bộ Luật Bảo vệ môi trường cho Việt Nam:

- (1) để bảo vệ sức khỏe của thế hệ hiện tại;
- (2) để bảo vệ sức khỏe của các thế hệ tương lai;
- (3) cho an toàn môi sinh và kiểm soát khai thác nguồn lực bền vững;
- (4) cho sự tồn tại của môi trường sinh thái với đời sống con người;
- (5) cho việc sử dụng biện pháp tài chính để kiểm soát và ngăn ngừa hành vi gây tổn hại và tác động xấu tới môi trường sống;
- (6) cho việc thể hiện bằng chứng đảm bảo trách nhiệm của thế hệ hiện tại cho các thế hệ tương lai tiếp tục được sống trong môi trường như chúng ta đã có thông qua "bảo tồn".

Trên cơ sở đó, các tổ chức đồng tâm kiến nghị Quốc hội chưa thông qua dự thảo Luật Bảo vệ môi trường sửa đổi phiên bản 7 ngày 12/11/2020 và phiên bản 7 sau rà soát kỹ thuật ngày 14/11/2020.